

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

GELENEKSEL TÜRK SPORLARINDAN KISA ŞALVAR
GÜREŞİNİN UYGULAMALARI VE KÜLTÜREL
BOYUTUNUN İNCELENMESİ

Mehmet Emin BAY
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Kürşat KARACABEY

AYDIN-2019

KABUL VE ONAY SAYFASI

T.C. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi VE Spor Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı çerçevesinde Mehmet Emin BAY tarafından hazırlanan “Geleneksel Türk Sporlarından Kısa Şalvar Güreşinin Uygulamaları ve Kültürel Boyutunun İncelenmesi” başlıklı tez, aşağıdaki jüri tarafından Doktora/Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: ...../...../.....

Üye (T.D.) : .....

Üye : .....

Üye : .....

ONAY:

Bu tez Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından uygun görülmüş ve Sağlık Bilimleri Enstitüsünün .....tarih ve .....sayılı oturumunda alınan .....nolu Yönetim Kurulu kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Cavit KUM
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Geleneksel Türk sporlarından kısa Şalvar güreşinin uygulamaları ve kültürel boyutunun incelenmesi konusunda yapmış olduğum çalıŐmamda değerli katkılarını esirgemeyen danıŐmanım sn. Prof.Dr. Kürşat KARACABEY'e, sn. Prof.Dr. ŐkkeŐ Alpaslan GENÇAY'a, Geleneksel Spor Dallarđ Federasyonu As Başkanı sn. Şahin HOPUR'a, Kahramanmaraş Belediyesiinden sn. İbrahim ÖZDEMİR'e, Güreş/Judo antrenörü sn. Güngör GENÇAY'a, Güreş Halter İhtisas Kulübü Başkanı sn. Yaşar HOPUR'a, Pehlivan sn. Ömer BİLİBİL'e, Cazgır Mustafa SARI'ya, antrenör Ali İŐIK'a, Pehlivanlar Selçuk KARA ve Ömer Can KAYA'ya, Zeynalabidin GÜNEY'e sevgili kızım lk Sena BAY'a teŐekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	i
TEŞEKKÜR	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
RESİMLER DİZİNİ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	2
2.1.Geleneksel Türk Sporları	2
2.2. Kısa Şalvar Güreşi	3
2.2.1. Şalvar Güreşinde Yasaklar	5
2.3. Türkiye Dışı Türk Milletlerinde Şalvar Güreşi Benzeri Güreşler	6
2.3.1. Saka (Yakut) Milli Güreşi	6
2.3.2. Tıva Milli Güreşi	6
2.3.3. Azerbaycan Milli Güreşi	7
2.4.Problem Durumu.....	7
2.4.1. Araştırmanın Amacı	7
2.4.2.Araştırmanın Önemi	8
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	9
3.1. Gereç	9
3.2. Yöntem.....	9
4.BULGULAR	11
4.1. Kısa Şalvar Güreşinin Bileşenleri	11
4.1.1. Cazgır	11
4.1.2. Davul Zurna.....	13
4.1.3. Kıyafet.....	14
4.1.4. Güreş Meydanı:	16
4.1.5. Hakem	17
4.2. Kısa Şalvar Güreşinin Kültürel Boyutu	17
4.2.1. Ülkemizde Kısa Şalvar Güreşinin Gelişimi ve Uygulanışı	18
4.3.Kısa Şalvar Güreşinin günümüzde Uygulamaları.....	22

4.3.1.Sıkletler	22
4.3.2. Sporcu Kıyafetleri	22
4.3.3. Eşleştirme	23
4.3.4. Galip Gelme	23
4.3.5. Hükmen Yenik Sayılma	23
4.4. Güreş Teknikleri Açısından Kısa Şalvar Güreşinin Özgün Değeri	24
4.4.1. Kısa şalvar güreşinde uygulanan bazı güreş teknikleri	25
5. TARTIŞMA.....	29
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	31
6.1.Sonuç	31
6.2. Öneri	31
KAYNAKLAR.....	32
EKLER	34
Ek1. Mehmet Güngör Gençay Biyografisi	34
Ek2. Yaşar Hopur Biyografisi.....	36
Ek3. Ömer Bilibil Biyografisi.....	38
Ek4. Mustafa Sarı Biyografisi.....	39
Ek 5. Zeynep Ali Çam Biyografisi	40
ÖZGEÇMİŞ.....	41

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1. Davul-zurna gösterisinden bir görünüm.....	14
Resim 2. Kısa Şalvar	15
Resim 3. Kısa Şalvar.....	15
Resim 4. Soldan sağa: Bekir Böke-Hacı Kılıç	15
Resim 5. Soldan sağa: Mustafa Kurt- Bekir Böke.....	15
Resim 6. Kısa şalvar güreşinden bir görünüm.....	16
Resim 7. Güngör Gençay, Senem Hasan, Ejder Gürsoy, Enver Büyükçingil.....	16
Resim 8. Güreş Meydanından bir görünüm	16
Resim 9. Örnek hakem kıyafeti.....	17
Resim 10. Yanbaşı.....	25
Resim 11. İç Çangal.....	25
Resim 12. Bel Kündesi.....	25
Resim 13. Çatallama.....	26
Resim 14. Dilkiden Atma.....	26
Resim 15. Topuk Kesme.....	26
Resim 16. Kol Çangalı.....	27
Resim 17. Geriye Budama	27
Resim 18. Bohça	27
Resim 19. Domuz Topu	28
Resim 20. Aldangaç.....	28
Resim 21. Döş Çangalı.....	28
Resim 22. Mehmet Güngör Gençay	34
Resim 23. Yaşar Hopur.....	36
Resim 24. Ömer Bilibil	38
Resim 25. Mustafa Sarı	39
Resim 26. Zeynep Ali Çam	40

ÖZET

GELENEKSEL TÜRK SPORLARINDAN KISA ŞALVAR GÜREŞİNİN UYGULAMALARI VE KÜLTÜREL BOYUTUNUN İNCELENMESİ

Bay M. E. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2019

Bu araştırmada Kısa Şalvar Güreşinin uygulamaları ve kültürel boyutunun incelenmesi amaçlanmıştır. Biyografik Anlatı Görüşmesi yöntemi ve literatür taraması yöntemleri uygulanmıştır. Kısa şalvar güreşinin tarihçesi hakkında genel bilgiler elde edilmiş olup kısa şalvar güreşinin geçmişten günümüze uygulamaları hakkında bilgiler toplanmıştır. Kısa şalvar güreşinin köylerde, düğünlerde yapılışı, halkın gösterdiği ilgi, güreşin yanı sıra güreşe yansıyan kültürel yaşam motifleri de irdelenmiştir. Bunun yanı sıra güreşin bir kültür olarak insan yaşamına yansımaları incelenmiştir. Güreşteki tekniklerin ve kuralların kültürel boyutuyla halkın yaşamındaki kültürel perspektifi ilişkilendirilip, törelerin güreş kurallarına yansımalarına örnekler ortaya konulmuştur.

Kısa şalvar güreşini uygulayan sporcuların anlayışları, izleyiciler açısından nasıl bir kültürel etki bıraktığı, toplumsal normlar, inanışlar bakımından aidiyet duygusu oluşturması, bu spor türünün sadece bir spor değil aynı zamanda eğlence, kaynaşma, paylaşma gibi insani değerlerin ortaya konmasındaki rolünün açığa çıkarılması beklenmektedir.

Bu güreşe özgü motifler; müzik, uygulanış biçimi, güreşçi kıyafetleri, hakem kıyafetleri, müzisyen kıyafetlerinin ortaya konması, kültürel motiflerin incelenmesi, seyircilerin takdimi, sporcuların ve tüm iş birlikçilerin takdiminin yapılışına kadar ayrıntıların araştırılması ve belirlenmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk sporları, şalvar güreşi, kültür

ABSTRACT

APPLICATIONS OF SHORT SHAWAL WRESTLING FROM TRADITIONAL TURKISH SPORTS AND INVESTIGATION OF CULTURAL DIMENSION

Bay. M. E. Aydın Adnan Menderes University Institute of Health Sciences Department
of Physical Education and Sports Education Master Thesis, Aydın, 2019

In this study, it is aimed to examine the applications and cultural dimension of *Short Shalwar Wrestling*. Biographical Narrative Interview method and literature screening methods will be applied. General information about the history of short baggy wrestling will be obtained and information about the applications of short shalwar wrestling from past to present will be collected.

The construction of short shalwar wrestling in villages, weddings, interest of the public, wrestling, as well as the cultural life patterns reflected in wrestling will be examined. In addition, the reflections of wrestling on human life as a culture will be examined. The cultural aspect of the techniques and rules in wrestling will be related to the cultural perspective of the people in the life of the people, and examples of the reflection on the rules of wrestling will be put forward.

It is expected that the athletes who apply short shalwar wrestling, how they have a cultural impact on the viewers, a sense of belonging in terms of social norms and beliefs, and the role of this sport in revealing the human values such as entertainment, cohesion and sharing are not only a sport.

These wrestling-specific motifs; It is aimed to investigate and determine the details of music, application style, wrestler clothing, referee outfits, dresses of musicians, examination of cultural motifs, presentation of the audience, presentation of the athletes and all the collaborators.

Key Words: Turkish sports, shalwar wrestling, culture

1. GİRİŞ

Tarih boyunca insanlığın sürdürmüş olduğu spor benzeri fiziksel aktiviteler bazı değişim ve dönüşümler geçirerek bugünkü modern sporun kökenini oluşturmuştur (Rowe, 1996). Bu tür spor benzeri etkinliklerden spor olabilme koşullarına uygun olanlar ve geleneksel öğeler barındırarak günümüze taşınabilen spor etkinliklerini geleneksel spor kavramı ile ifade etmek mümkündür (Karahüseyinoğlu, 2008). Türk milleti için Türk halk kültürü önemli bir unsurdur.

Güreşi, çağlar boyunca pek çok coğrafyada uygarlıklar kurmuş olan Türk'lerin yaşamları boyunca etkinlik ve uğraşlarından birisi olarak göstermek mümkündür. Orta Asya'dan buyana Eski Türklerin güreşi bildiği ve güreşle uğraştığı da bilinmektedir. Bir spor olmanın, eğlence ve uğraş olmanın yanı sıra güreş, savaşçı millet olan Türkler için bir antrenman da sayılabilir. Güreş yalnızca erkekler için değil, kimi zaman Türk kadınları için de bir uğraş olmuştur. Bu da güreşe ne denli önem verdiğini gösterir niteliktedir (Keskin, 1978).

Bu kültür, Türklerin daha evvelden yerleştiği ve egemenlik kurduğu toprakları da kapsayarak burada da izlerine rastlanabilecek bir kültürdür. Türkler yaşadıkları bu yerlerde ve kültürel yapılarına ait spor ve benzeri bedensel faaliyetlerde de bulunmuşlardır. Bu spor aktiviteleri de Türk halk kültürünün önemli unsurları arasındadır (Karahüseyinoğlu, 2008).

Türk kültüründe izlerine rastlanan temel sporlar incelendiğinde; Uzak Doğu'dan Mezopotamya'ya, oradan da Anadolu'ya uzanan kuşakta yapılmış arkeolojik kazılara göre; güreş, kılıç, okçuluk, atçılık, at sırtında top ve sopa ile oynanan çöğen/polo, cirit, mızrak, at sırtında oğlak kapılan gökbörü, at sırtında ip üstünden sopa sıçratan cop, Kralı karşılama koşusu seyirtme, avcılık, pujila/boks, silahlı donanımlı yüzme, kılıç dansı matrak, saplı araçla rakip sırtına vurma tomak, taş atma, ağırlık kaldırma ve silahlı donanımlı kayak- gibi temel savaş eğitimi veren sporlar yapıldığı tespit edilmiştir (Fişek, 1985).

Bu tez çalışmasında Kısa Şalvar Güreşinin uygulamaları ve kültürel boyutunun incelenmesi amaçlanmaktadır. Biyografik Anlatı Görüşmesi yöntemi, literatür taraması yöntemleri uygulanmıştır. Geleneksel Spor dalı olarak Kısa Şalvar Güreşleri konusunda sadece bir yüksek lisans tezi ve bir doktora tezi çalışması yapılmıştır. Çalışma sırasında bu sporu yapmış spor adamlarının görüşlerinden faydalanılmıştır. Bu sporun özgün boyutları ile Türk toplumunun geleneksel yaşam biçimi irdelenerek kültürel boyutta ilişki kurulmuştur.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Geleneksel Türk Sporları

Geleneksel Türk sporları genel özellikleri açısından değerlendirildiğinde, bu sporların temelindeki felsefenin dostluk, kardeşlik ve yiğitlik olduğu dikkat çekmektedir. Geleneksel Türk sporları toplumsal birlik ve beraberliği sağlamak ve kaynaşma amacıyla da yapılmış aynı zamanda yaygın bir serbest zaman faaliyeti olarak öne çıkmıştır. Yardım amaçlı yapılarak toplanan paralarla toplumsal ihtiyaçların karşılandığı, cami, hastane, okul, mezarlık gibi toplumun genelini kapsayan ihtiyaçların giderilmesinde de kullanıldığı belirtilmektedir (Kahraman,1995).

İnsanlığın varlığından bu yana, neredeyse her kültürün bünyesinde barındırdığı bir spor olarak güreş günümüze kadar gelmiştir ve bu açıdan dünyadaki en eski sporlardan biri olarak kabul etmek mümkündür (İğrek,2000). Pek çok Türk toplumunda da güreşin olduğuna dair bilgilere rastlanırken, bunların bazılarında günlük hayatta kullanılan eşyalarda güreş figürlerine rastlanmıştır (Güven,1999). Güreşin Türklerde yalnızca bir spor değil aynı zamanda bir kültür ögesi olduğu da söylenebilir, düğünler ve milli törenler gibi kültürel organizasyonlarda da güreşin izlerine rastlanmaktadır (Dervişoğlu,2012).

Güreşçi toplulukların, milletlerin ulusal nitelikte güreşleri olduğu bilinmektedir. Bu güreşlere örnek olarak; Japonlarda Sumo, İsveç'te Pantolon güreşi, İranlılarda Gilaki, Kurt ve Mazenderani, Ruslarda ,Sambo, İzlanda'lılarda, Glima, Türk'lerdeYağlıGüreş, Aba Güreşi, Karakucak ve Şalvar Güreşi gösterilebilir. Bakıldığı zaman halk sporları, ülkelerin kültür varlığının bir parçası olarak kabul edilebilir. Çünkü bunlar geçmişten bu yana değişerek ya da değişmeden günümüze kadar gelmişlerdir. Bu nedenle uluslar, bu miraslarını geleceğe taşıma ve gün yüzüne çıkarma çabası içindedirler. Güreşler de bu kültür mirasları arasında değerli bir yer tutar (Keskin,1978).

Bizim araştırmamıza esas teşkil eden kısa şalvar güreşinin tarihsel ve teknik boyutları aşağıda şu şekilde açıklanmıştır.

2.2. Kısa Şalvar Güreşi

Türkçe sözlükte şalvar için; her tarafı geniş, yalnızca paça ağızları ve beli dar olan bir çeşit dış kıyafeti denilmiştir (İşler, 1997).

İlk olarak Tıva Türklerinde rastlanılan, geleneksel güreşler arasında geçmişi en eskilere dayanan güreş olduğu tahmin edilen güreş şalvar güreşidir. Bu açıdan şalvar güreşinin oldukça eski ve köklü geleneklere ve tarihe dayanan bir güreş olduğunu söylemek mümkündür (Türkmen ve Ark, 2011). Şalvar güreşinin Türkmenler tarafından Anadolu'ya getirildiği düşünülmektedir. Bu güreş Kırgızistan, Türkmenistan ve Türkiye'de Kahramanmaraş'ta organizasyonları yürütülen bir güreştir. Bunun yanı sıra Moğolistan ve Kazakistan'da da şalvar güreşine benzer öğeler olduğu dikkat çekmektedir (Öztürk ve Ark,2107).

Şalvar güreşi; ismini kıyafetinden alır. Ayrıca bu kıyafet, İslam öncesi Türk geleneğine dayanmaktadır. Şalvar güreşi keçi kılından sağlamca dokuma, diz kapağı üstünde sort uzunluğundaki giysiyle yapılan geleneksel bir güreştir (Türkmen ve Ark, 2011). Türkiye'de şalvar güreşi iki farklı şekilde organize edilmektedir. Federasyonun ya da il müdürlüklerinin tertiplelediği resmi müsabakalar ve resmi müsabakaların dışında gerçek ya da tüzel kişiler tarafından düzenlenen müsabakalar şeklinde kategori edilmektedir (TGSDF, 2019).

Güreş Federasyonunun yönetmelikteki talimatına göre, güreşçilerin ayaklarının yalın olacağı ve muhakkak bu şalvarın giyileceği belirtilmiştir. Koyunyününden ya da siyah teke kılından dokunan bu şalvarın özelliği, güreşirken güreşçiye sınırsız hamle fırsatı tanınmasıdır. Kısa şalvar güreşinin şalvarları günlük kıyafet olarak kullanılan şalvarlardan farklıdır. Günlük şalvarlar dokuma tezgahlarında dokunmakta olup güreş şalvarları ise el tezgahlarında dokunmaktadır. Güreşlerde giyilecek şalvarlar diz boyunda kısa olup bu şalvarların ipleri de daha kalındır. Şalvarın hamle noktalarına, yırtılmaması için ek deri veya örgü yapılmaktadır (İşler, 1997).

Şalvar güreşi yapılacak alanın etrafı genellikle ince bir bezle veya kireç tozu ile belirlenir ve çevrilir. Eğer bunlar yoksa alan, seyircilerin oluşturduğu halka ile belirlenir. Seyirciler için özel oturma alanları bulunmaz ancak bazı özel misafirler için gölgelik çadır alanlar oluşturulabilir (İşler, 1997).

Şalvar güreşinin sergilenişine bakıldığında ve bu güreşin karakteri incelendiğinde Bektaşî geleneğini görmek mümkündür. Ayrıca şalvar güreşinde Arap ve Fars kültürlerinin izine rastlanılmamış olup tamamıyla Türk kültürüne ait olduğu söylenebilir. İslami özellik

taşıyan tek yönünün ise maniler ve salavatlar olduğu söylenebilmektedir. Batı ile kıyaslandığında, Türk toplumlarında görülen şalvar güreşi benzeri oyunlarda Türkiye'deki şalvar güreşine benzerlik batıya göre daha fazladır. Batı toplumlarındaki, şalvar güreşi benzeri güreşlerde müzik, aracı, cazgır gibi Türk kültürüne özgü unsurlara rastlanmamıştır. Öte yandan Asya'daki Türk toplumlarının yaptıkları şalvar güreşlerinde de Türkiye'de yapılan şalvar güreşindeki gibi alt giyim olarak şalvar kullanılmakta olup üst giyimin kullanılmadığı görülmektedir. Ayrıca Tıva, Yakut ve Azerbaycan Türklerinde bu güreşe *Uluttuk Güreş* denildiği bilinmektedir (Türkmen, Doğan V ve Doğan A, 2011).

Şalvar güreşinin diğer geleneksel güreşlere kıyasla minder güreşine en yakın güreş olduğu söylenebilir. Fakat şalvar güreşinde tüm hareketler ayakta icra edilir. Minder güreşinde uygulanan tek paça, şalvar oyunu, dış çangal, deve bağlama, gıcırı bağlama, boşa kaldırma, Karakucak, aşirtma, eşek bağdası, yan çangal, boşa kaldırma vb. oyunların tamamı ayakta yapılmaktadır. Bu nedenle pehlivanın göbeği ya da dizleri yere değdiği zaman müsabaka tekrar ayakta başlamaktadır. Mücadelede yenilgi, rakibin oyunu ile pehlivanın göbeğinin gökyüzünü görmesiyle oluşmaktadır. Ayrıca müsabaka sonunda rakibini yenen pehlivanın, yendiği güreşçi tarafından en az iki kişi ile güreş yapmadan şalvarı çıkarması yasaklanmıştır (Kalça ve Akburu, 2016; İşler 1997; Poyraz, 2011).

Şalvar güreşinin hakemleri aba güreşinde olduğu gibi yöre halkından dürüst ve nam salmış eski ustalardan seçilmektedir. Bu hakemlerin güreşçilerden farklı köylerden olmasına dikkat edilir ki bunun sebebi taraf tutulmamasıdır. Bu açıdan hakemlerin seçiminde bu hususa dikkat edilmektedir. Ayrıca hakemlerin çok yaşlı olmamasına da özen gösterilir. Hızlı ve ani ayak tekniklerini görebilmesi, pozisyonlarda hızlı ve doğru karar verebilmesi gerekmektedir (İşler, 1997).

Şalvar güreşini diğer geleneksel güreşlere göre farklılaştıran birtakım özellikleri olduğunu söylemek mümkündür. Bu özelliklere bakıldığında;

- a.Müziğini sadece Köroğlu oluşturmamakta aynı zamanda at koşusu ve karşılama gibi hızlı ritimler de içermektedir.
- b.Şalvarda şampiyon olan güreşçiye şalvar aldı unvanı verilmektedir.
- c.Diğer geleneksel güreşlere nazaran uluslararası güreşlere daha yakındır ve modern güreşe daha iyi bir altyapı sağlamaktadır.
- ç.Güreşin içeriği ve karakteri göz önüne alındığında İslami unsurların neredeyse hiç olmadığı, İslamiyet öncesi Türk unsurlarını barındırdığı göze çarpmaktadır.
- d.Oyunlar daha ziyade ayakta yapılmaktadır.

e.Diğer geleneksel güreşlerde hakem bulunurken şalvar güreşinde *aracı* denilen, halkın sevip saydığı ve yaşlı bir kişi bulunur.

Şalvar güreşinin diğer geleneksel Türk güreşleriyle ortak yönleri ise şu şekilde sıralanabilir;

a.Müziklidir.

b.Oyun içeriği zengindir.

c.Ödüllendirmek maksadıyla canlı ve erkek bir hayvan verilmektedir.

ç.Cazgır, peşrev ve maniler içermektedir.

d.Güreş zamanını bildirmek maksatlı okuntu ve tellal geleneği vardır.

e.Yenişmelerde göbek göğü görmesi gerekmektedir.

f.Kazananlar halk gözünde yiğit ve kahraman olarak görülmektedir (İşler, 1997).

2.2.1. Şalvar Güreşinde Yasaklar

Rakibe eziyet edecek, rakibi küçük düşürecek, kaba, centilmenlik dışı ve spor ahlakına uymayan tüm hareketler yasaklanmıştır ve hoş karşılanmamaktadır. Ayrıca şalvar güreşi kıyafetinin dışında kıyafetlerle, aksesuarlarla güreş meydanına çıkmak yasaktır. Şalvar güreşindeki yasaklar diğer güreşlerle paralellik gösterse de şalvara özgü yasaklar da bulunmaktadır. Bazı ayıp ve yasaklar şu şekildedir;

a. Şalvarın dar olması.

b. Alt paça ağzının bağlanması.

c. Şalvar dışında kıyafet giymek.

ç. Göbek yere değdikten sonra rakibe arkadan çökmek hem ayıp hem yasaktır.

d.Yenişme durumunda yenilen pehlivanın üzerine çökerek ayağa kalkmak hem ayıp hem yasaktır.

e.Yerde oyun pozisyonu aramak.

f. Güreş esnasında güreşçilerin birbiriyle konuşması.

g. Rakibe hakaret etmek, rakiple küçük düşürücü şekilde konuşmak.

h. Hakem kararlarına yersiz ve üslup dışı muhalefet etmek.

1. Alkış yapmak şalvar güreşinde ayıplanan bir davranıştır (İşler, 1997).

Şalvar güreşi dünyadaki benzerleri ile görüntü olarak benzese de güreşin yapısal ve kültürel özelliklerine bakıldığında birtakım farklılıklar ön plana çıkmaktadır. Kanarya

Adaları, İsveç ve İsviçre’de yapılan güreşlerde kadınlar da ön plana çıkarken Türkiye’de yapılan şalvar güreşlerinde kadın unsuruna rastlanmamaktadır. Türk spor geleneğinde kadın unsuru ön planda olsa da Türkiye’de bu, erkek odaklı bir spordur (Ergin, 1994).

Öte yandan İsveç ve İsviçre’de bu güreşe *pantolon güreşi* denildiği bilinmektedir. Kanarya adaları bu güreşi kumsalda yaparken İsviçrelilerin bu güreşi odun talaşı üzerinde yaptığı görülmüştür. Ayrıca Türklerin de şalvar güreşini yazın çim veya toprakta, kışın da karda yaptıkları görülmektedir. Kanarya Adalarında yapılan, şalvar güreşiyle benzerlik gösteren *kumsal güreşi* günümüzde uluslararası boyuta taşınabilmiş olup şalvar güreşi halen geleneksel boyutta muhafaza edilmeye çalışılmaktadır (Türkmen, 2007).

2.3. Türkiye Dışı Türk Milletlerinde Şalvar Güreşi Benzeri Güreşler

Saka, Tıva ve Azerbaycan Milli güreşlerini içerir.

2.3.1. Saka (Yakut) Milli Güreşi

Sakalar güreşe küreş, şalvara da şalıbar demektirler. Bu toplumda şalvar güreşinin adı ise farklı olup uluttuk küreştir. Bölge iklimi nedeniyle yılın yarısından fazlası karlı olduğundan burada güreşler genellikle kar üzerinde yapılmaktadır. Yaz ve kış aylarında yapılan güreşlerde ise kıyafetler farklılık göstermektedir. Kahramanmaraş’ta yapılan şalvar güreşi ile çok fazla benzerliği olduğu, milli nitelikleri, kuralları ve karakter olarak hemen hemen aynı olduğu da dikkati çekmektedir.

2.3.2. Tıva Milli Güreşi

Tıvaların şalvar, aba ve eniş (oğdarış) güreşleri bulunmaktadır. Şenliklerde bu güreşlerin sergilendiği görülmektedir. Tıvalar da şalvar güreşine *uluttuk küres* demektirler. Bu güreşin tarihi milattan önce 9. yy’a dayandırılır. Kahramanmaraş’ta yapılan şalvar güreşi ile aynı kıyafetlere sahiptirler. Tıvaların şalvar güreşi kural ve içerik bakımından Kahramanmaraş şalvar güreşi ile hemen hemen aynıdır. Fakat bazı farklılıkları da vardır.

Bunlar; keçi kılından yapılan şalvarın yanı sıra deriden yapılan şalvar da giyilmektedir (Albotov, 1991). Tıva'da müzik aleti olarak kopuz ve dombıra kullanılmaktadır.

2.3.3. Azerbaycan Milli Güreşi

Bu güreş kısmen karakucak güreşine benzemektedir. Azerbaycanlılar bu güreşi milli güreş olarak kabul edip ve yaklaşık bin yıldır yaptıklarını belirtmektedirler. Azerbaycan'da bu güreşe çağdaş motifler de eklendiği görülmüştür. Modern güreşteki gibi bu Azerbaycan milli güreşinde rakipler kırmızı ve mavi şalvarlar giymektedirler. 2.Dünya Savaşından önce ise Kahramanmaraş şalvar güreşindeki gibi giyindikleri görülmüştür (Stolbov, 1989). Azerbaycan milli güreşinde tıpkı Türkiye'de olduğu gibi davul ve zurna çalınıp Köroğlu ritimleri vurulduğu dikkati çekmektedir. Ayrıca bu güreşte kısmen fars kültüründen de etkilendikleri göze çarpmaktadır (Türkmen, Doğan ve Doğan, 2011).

2.4.Problem Durumu

Geleneksel Türk sporlarından olan ve ülkemizde yapılan Kısa şalvar güreşi hakkında yeterince yazılı eser bulunmadığı yapılan ön araştırmadan ortaya çıkmıştır. Buna neden olarak bu güreşin ülkemizin sadece Kahramanmaraş bölgesinde yapılması, bu sporu uygulayanların bir kısmının hayatta olmayışı, ülkemizdeki yönetimlerin zaman zaman halkın sosyal, kültürel değerlerini korumaya yönelik tutumlarındaki eksiklikler sayılabilir. Günümüzde ise, Kısa şalvar güreşi geleneksel sporlar federasyonunun faaliyet kapsamına alınmış ve bu spora devletin açıkça desteği sağlanmıştır. Bununla birlikte konuyla ilgili literatüre katkı sağlanmasına bilimsel açıdan katkı sağlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

2.4.1. Araştırmanın Amacı

Kısa Şalvar Güreşinin uygulamaları ve kültürel boyutunun incelenmesi amaçlanmaktadır. Biyografik Anlatı Görüşmesi yöntemi, literatür taraması yöntemleri uygulanmıştır. Geleneksel Sporda dalı olarak Kısa Şalvar Güreşleri konusunda neredeyse hiç çalışma yapılmamış, olup sadece bir yüksek lisans tezi ve bir doktora tezi çalışması

yapılmıştır. Bu nedenle, hali hazırda bu sporu yapmış tecrübeli spor adamları ile görüşme yapılmış, spor organizasyonları yerinde incelenerek notlar alınmış, sporcu ve seyircilerle görüşme yoluyla bilgi elde edilmiştir. Bu sporun özgün boyutları ile Türk toplumunun geleneksel yaşam biçimi irdelenerek kültürel boyutta ilişki kurulmuştur.

2.4.2.Araştırmanın Önemi

Konuyla ilgili neredeyse hiç çalışma yapılmamış, sade. Unutulmaya yüz tutmuş ancak son dönemde halkın ve devletin desteği ile yeniden canlanmaya başlamış geleneksel bir sporumuz olan Kısa Şalvar Güreşi, gelecek nesillere aktarılacak potansiyel arz eden, önemli kültürel bir mirasımızdır. Bu değerın karakteristikleri bilimsel olarak araştırılıp, ortaya çıkan objektif sonuçların yazılı kaynak haline getirilmesi, nesiller boyu temel başvuru kaynağı olarak yararlanılacak bir eser olacağı düşünüldüğünden bu çalışma önem arz etmektedir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmamız Geleneksel Kısa Şalvar Güreşlerinin yapıldığı bir ilimiz olan Kahramanmaraş bölgesinde Biyografik Anlatı Görüşmesi yöntemi, literatür taraması yöntemleri uygulanarak gerçekleştirilmiştir.

3.1. Gereç

Konuyla ilgili daha önce yapılan çalışmalar literatür taraması yöntemiyle taranmıştır. Ayrıca, geleneksel spor dalı olarak kısa şalvar güreşleri konusunda neredeyse hiç çalışma yapılmamış olup, sadece bir yüksek lisans tezi ve bir doktora tezi çalışması yapılmıştır.

Bu nedenle, hali hazırda bu sporu yapmış tecrübeli spor adamları ile görüşmeler yapılmış, spor organizasyonları yerinde incelenerek notlar alınmış, bu spor geçmişte uygulamış kişilerle görüşme yoluyla bilgi elde edilmiş, bu sporun özgün boyutları ile Türk toplumunun geleneksel yaşam biçimi irdelenerek kültürel boyutta ilişki kurulmuştur.

3.2. Yöntem

Biyografik araştırmalarda nicel araştırmalarda kullanıldığı gibi örneklem, popülasyon, denek gibi ifadeler yerine yanıtlayan (respondent), bilgi veren (informant), katılımcı (participant), özne (subject) gibi ifadeler kullanılır (Goodson ve Sikes, 2011). Çünkü biyografik araştırma, katılımcı ve araştırmacının iş birliği içinde çalışmasını gerektiren bir araştırma türüdür. Bu nedenle bu yazıda -şimdiye kadar özne olarak ifade edilen- katılımcı kullanımı yer alacaktır.

Araştırmaya dâhil olan katılımcılar ile iletişim kurmak ile sayının belirlenmesi ve görüşmenin gerçekleştirilme aşamaları, Biyografik Anlatı Görüşmelerinin önemli boyutlarını oluşturur.

Biyografik Anlatı Görüşmesi'nde katılımcılar rastgele örneklem (randomsampling) ile belirlenmez. Katılımcılar amaca yönelik (purposive) olmalıdır. Araştırma için belirli özelliklere sahip ve deneyimlere sahip katılımcıların belirlenmesi gerekir (Goodson ve Sikes, 2011). Katılımcıların görüşmeyi gerçekleştirmek için istekli olması ve uzun sürecek bir

görüşme için zamansal olarak gerekli vaktinin olması büyük önem taşır (Goodson ve Sikes, 2011). Ayrıca, katılımcıların özelliklerinin araştırmanın konusu ile ilişkili olması gerekir. Örneğin, göç eden insanların biyografileri ile ilgili bir sosyolojik araştırmaya, göç etmemiş bir katılımcının dâhil olması uygun değildir. Katılımcı konuya uygun bilgi ve deneyime sahip olmalıdır (Erben, 1998). Örnek vermek gerekirse öğretmenlerin yaşam hikayeleri ile ilgili bir araştırmaya bir mühendisin katılımcı olarak dâhil edilmesi beklenmez.

Yapılandırılmış Görüşme Soruları:

1. Kısa Şalvar Güreşinin tarihi ile ilgili bildiklerinizi anlatır mısınız?
2. Şalvar nasıl bir kumaştan yapılırdı?
3. Kısa Şalvar Güreşi, Kahramanmaraş'ın daha çok hangi mahallelerinde ve köylerinde yapılırdı?
4. Şalvar Güreşinden minder güreşine geçip uluslararası dereceye giren güreşçiler var mı?
5. Davul-zurna olmadan da güreş müsabakaları yapılırdı mıydı?
6. Şalvar Güreşinin halk kültürüne katkısı var mıdır?

4.BULGULAR

4.1. Kısa Şalvar Güreşinin Bileşenleri

4.1.1. Cazgır

Bilindiği gibi güreş sporunun çeşitleri bir hayli fazladır; Uluslararası platformda yer tutan “Serbest” ve “Greko-Romen” güreş ve Anadolu’umuzda yörelere “Geleneksel” boyutta organize edilen “Aba (aşırıtmalı Aba - kapışmalı Aba), Kısa Şalvar, Karakucak ve Yağlı güreşler başta gelenlerdir.

Ülkemizde her yılın geleneksel güreşleri mevsim itibariyle Antalya, Mersin, Adana, Kahramanmaraş, Gaziantep ve Hatay gibi bölgelerimizde mart ayının sonlarında başlar; daha sonra yurdumuzun iç kesimlerine doğru yayılır. Özellikle “Hıdırellez” denilen baharın müjdecisi olan günlerden itibaren yeşil alan, mesire alanları harman yerleri vb. mekanlarda kurulan er meydanlarında güreşleri seyreden insanlarımız bir başka heyecan içerisinde olurlar.

Anadolu Pehlivanları “Çam Yarması” gibi iri cüsseli Koçyiğitler, güreş tutmak için davet edildikleri yerlere giderler; her çıktıkları “Er meydanında kıran kırana rakipleri ile güreş yapan bu pehlivanlarımıza davul-zurna veya mehter takımı eşlik ederek “Köroğlu”, “Ceddin Deden” , “Koca Yusuf”, “Er meydanı” gibi kahramanlık müzikleri çalarak ortadaki milli ve manevi duyguların daha da yükselmesini sağlarlar. Öyle ki davulun vuruş ritminden, er meydanındaki güreşen pehlivanların durumunu çok uzaktan dahi anlamak mümkündür.

Osmanlı döneminde “Cazgır”, Cumhuriyetimiz döneminde ise “Güreş Sunucusu” ismini taşıyan ve üzerindeki geleneksel kıyafetinde tarihi figürleri bulunan sunucu, yüzlerce, binlerce güreş severin kaynaşması için milli ve manevi değerleri vurgulayan şiirleri, deyişleri ve veciz sözleri dile getirerek er meydanında bir başka renk, ve ahenk katar. Cazgır, er meydanlarında her şeyden önce sesi mikrofonik olan, hitabet tarzı ile de halkı ayırıştırıcı değil, bilakis birleştirici dil kullanabilen, sarf ettiği deyişlerin niteliği bakımından da şairlik ve ozanlık arasında yer tutan önemli bir unsurdur. Osmanlı ve Selçuklu dönemlerinde cazgırlık görevini güreşlerin düzenlendiği yerde "emin insan" tanımına uyduğu için o yörenin kadı'lık (hâkim) vazifesini icra eden kişiler ya da halkın içinde güvenilir, sözü dinlenen simalar yaparken, onlar aynı zamanda güreşlerin hakemliğini de yaparlardı. Günümüzde ise cazgır

sadece duyuruları yapmakta ve güreş organizasyonundaki hakem heyetine bağlı olarak, onların talimatlarına göre vazifesini ifa etmektedir. İyi bir cazgır olabilmek için bizzat güreş yapmış olmak, güreşin hem geleneksel usullerini, hem de günümüzdeki modern kurallarını bilmek açısından oldukça önemlidir. Çünkü güreş müsabakaları esnasında hakem heyetinin verdiği kararların neden ve niçinlerini seyircilerin anlayabileceği ve kabul edebileceği bir üslup ve donanımla aktarmak yine Cazgırın görevleri arasındadır. Cazgır er meydanlarında hitap ederken,

Pehlivaaan, Pehlivan. diye başladığı konuşmasına şöyle devam eder:

Allah Allah İllallah

Hayır gele İnşallah.

İki Yiğit çıktı meydana,

ikisinde birbirinden merthane.

Pirimiz, üstadımız Hz. Hamza Pehlivan,

Aslımız, Neslimiz hep Pehlivan.

Yüce Türk Milleti'de Dünya'da başpehlivan.

Pehlivaaaan Pehlivan.

Alta düştüm diye yerinme,

üste çıktım diye sevinme.

Vur sarmayı kündeden at,

Gönder Hz.Muhammet 'eselavat.

Ben çıkıyorum aranızdan,

hepinize kuvvet versin yüce Yaradan.

Pehlivanlara, Koçyiğitlere alkışlarla diyelim maşallah.

Haydi aslanlarım Allah derman versin.

Vur davulcu er meydan şenlensin.

Dedikten sonra, başpehlivanlar” er meydanında “Peşrev” atarak, “Temenna” vurup, halkı selamlar; güreşe başlamadan önce peşrev atıp, özel manaları olan hareketler yaparlar; mesela biri diğerinin sırtını sıvazlarken “Rabbim seni esirgesin” diye dua eder. Kısbetlerinin “paça” kısmından tutarken “Ben pehlivanlıkta senin ayağının tozu dahi olamam” demek istemektedir. Ellerini toprağa götürüp, öperek alnına koyması ise, “Topraktan geldik, yine ona döneceğiz, en namlı pehlivan dahi olsan bunu unutma” gibi mesajlar veren bu yiğit

pehlivanların alçak gönüllü, mütevazı tablosu herkesi duygulandırır; bunların yiğitçe kıran kırana güreşmelerine ise doyum olmaz.

Güreşin sonunda hakem galip gelen pehlivanın elini havaya kaldırırken, galip pehlivanda mağlup ettiği pehlivanın elini havaya kaldırarak “Gerçek Pehlivanlığın“ saygıda, iyi ahlakta ve edepte olduğu mesajını verir. Seyirciler ise sadece galip gelen pehlivanı değil, her iki güreşçiyi birden alkışlar. Aba Güreşlerinde ise güreşçiler alkışlamak geleneksel olarak uygun değildir. Burada mağlup olan pehlivana seyirciler tarafından sahip çıkılması ona moral verilmesi amaçlanmıştır.

Bütün bu arz ettiklerimiz il merkezleri başta olmak üzere hemen hemen her ilçe, kasaba ve köylerde çok yakın zamana kadar yaşanıyor ve yaşatılıyordu. Oğlunu sünnet ettiren babanın veya oğlunu evlendiren ailelerin öncelikle düğünlerinde pehlivanları güreştirdikleri, hatta cenaze merasimlerinin ardından düzenlenen programlarda bile güreşlerin yapıldığı tarihi bir gerçektir. Dolayısı ile şenlik ve şölenlerin program içeriğinde, “Ata sporu” “Ecdat sporu” ismi ile bilinen güreşlerin halkımıza, gençlerimize daha fazla sevdirmesi, bu önemli kültürümüzün yaygınlaştırılması için el ele vermemiz gerektiği kanaatindeyiz (Mustafa Sarı, 2019).

4.1.2. Davul Zurna

Davul, çember şeklinde, büyük ve enlice bir kasnağın iki yüzüne deri gerilerek yapılan, tokmak ve değneklerle çalınan vurmali bir çalgıdır. Davul yüzyıllar boyunca Anadolu medeniyetlerinde ve Orta Asya topluluklarında kullanılmış olmasının yanında eski çalgılardan biridir. Davul geleneksel müziğin de en temel çalgılarından biridir.

Yerel müzikler ve mehter müzikleriyle haber verme, ilân etme, uyarma, eğlence gibi çok çeşitli amaçlarla kullanılmıştır. Bilhassa zurna ile geleneksel bir ikili olmuştur, zurna ile sık sık beraber kullanıldığı gibi tek başına da kullanılmaktadır. Davul, Türk geleneklerinde düğün, sahur, cirit oyunu, at yarışı, güreş, bayram gibi alanlarda uzun yıllar boyu kullanılmış ve hala kullanılmaktadır.

Zurna, nefesli Türk halk çalgılarının en tiz ve en gür sesli çalgısıdır. Bu nedenle genellikle meydanlarda davul ile birlikte çalınmaktadır. Düğün, bayram, güreş şenlikleri gibi önemli zamanlarda çalındığı gibi, mehter takımlarında da çok önemli bir yer tutmuştur.

Türkiye'nin her yöresinde açık hava çalgısı olarak davul ile birlikte yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Güreşlerde davul ve zurnanın önemli bir yeri vardır. Kısa Şalvar Güreşinde de davul zurna bulunur, davulcular da oyuna hakimdirler oyun durduğu an davul zurna da kesilir. Kısa Şalvar Güreşi Davul zurna eşliğinde yapılan bir güreştir. Davul zurnayı yörede abdal denilen kişiler çalarlar ve ücretleri de güreş ağaları, organizasyonu yapan kişiler ya da halk tarafından ödenir. Davul zurna güreşlere heyecan katar. Genellikle cenk havaları çalınır.

Müzisyenlerin kıyafetleri ise kırmızı yemeni(ayakkabı),siyah şalvar ve beyaz gömlekten oluşur.

Resim 1. Davul-zurna gösterisinden bir görünüm.(M. Emin BAY, 2019)

4.1.3. Kıyafet

Kısa şalvar; Uzun külotlara benzer, yanları bolca. Diz üstünde, etrafını deriyle çevriliydi. Güreşçilerin el atıp tutmaları için, tuttuklarında yırtılmaması için. Kemer kısmına fitille bağlanırdı. Şalvar o zamanın yırtılmayan, sağlam kumaşlarından yapılırdı (Gençay, 2019). Güreşçiler, altlarına Kısa şalvar denilen sağlam kumaştan ve paça etrafı yırtılmaması için gön yada meşin denilen deri ile çevrili kıyafet giyerler. Üst tarafları çıplaktır, ayaklar yalındır.

Resim 2. Kısa Şalvar(M. Emin BAY, 2019) **Resim 3.** Kısa Şalvar(M. Emin BAY, 2019)

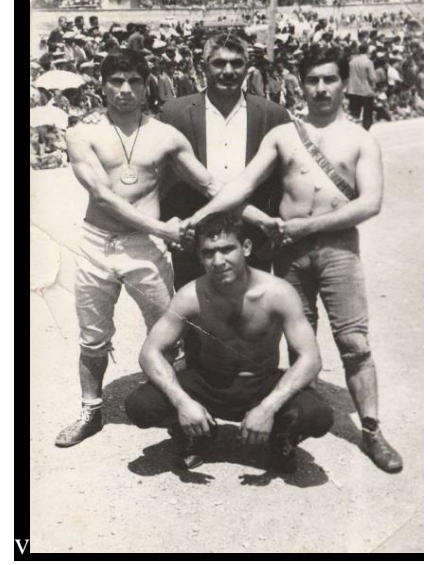
Resim 4. Soldan sağa: Bekir Böke ve Hacı Kılıç (İbrahim Özdemir, 2019)

Resim 5. Soldan sağa: Mustafa Kurt- Bekir Böke (İbrahim Özdemir, 2019)

Resim 6. Kısa şalvar güreşinden bir görünüm. (İbrahim Özdemir, 2019)

Resim 7. Soldan sırasıyla, GÜNGÖR GENÇAY, SENEM HASAN, EJDER GÜRSOY, oturan kişi ENVER BÜYÜKÇINGİL (Alpaslan Gençay, 2019)

4.1.4. Güreş Meydanı:

Güreşlerin yapıldığı meydan açık alan olup, genellikle çimen, çayır, toprak ya da kum alanlardır. Son yıllarda Kahramanmaraş'ta kar üzerinde de güreş yapılmaya başlanmıştır. Hava şartları uygun olmadığı zamanlarda ise kapalı salonlarda güreş minderi üzerinde de güreşler yapılmaktadır.

Resim 8. Güreş Meydanından bir görünüm. (M. Emin BAY, 2019)

4.1.5. Hakem

Resim 9. Örnek hakem kıyafeti (Ali Işık, 2019)

Kısa şalvar Güreşi hakemleri, köylerde ve Kahramanmaraş'ta önceden güreş yapmış sözü dinlenen ve saygı duyulan yaşlı kişilerden olurdu. Hakemler ellerinde değnek yada sadece ellerini kullanarak müsabakaları yönetirlerdi. Düdük kullanılmadığı için değnekle pehlivanlara vurarak veya dokunarak müsabakayı başlatır ya da durdururdu (Bilibil, 2019).

1996 yılından sonra Türkiye Geleneksel Spor Dallarını Federasyonu kurulup Kısa Şalvar güreşinin de Federasyona dâhil edilmesi ile lisanslı hakemler müsabakaları yönetmeye başladılar (Hopur Ş, 2019)

Kısa Şalvar Güreşi hakemleri, yöreye uygun kırmızı yemeni, siyah şalvar, beyaz kuşak, beyaz gömlek ve siyah yelek giyerler (TGSD, 2019).

4.2. Kısa Şalvar Güreşinin Kültürel Boyutu

Davet edilmiş şekli: Kısa şalvar güreşi müsabakalarının yapılacağı yere karar verildikten sonra, organizasyonu yapacak köylüler ya da organizasyon kurulu, çevredeki köylere okuntu denilen kumaş, gömlek, mendil gibi davetiye gönderirlerdi. Bu davetiyeyi alan köyün ileri gelenleri veya pehlivanlar müsabakalara gider katılırlardı. (Bilibil, 2019)

Uygulanış şekli: Güreşler, köylerde yapılan düğünlerinin genelinde düğün sonunda yapılırdı. Kahramanmaraş şehir merkezinde ise hemen hemen her hafta sonu belirli mahallelerin güreş meydanlarında yapılırdı (düğünlerde, hafta sonları, önemli günlerde vs.). Güreşler Kısa Şalvar Güreşi kurallarına göre uygulanır, hakemler ellerinde değnek yada sadece ellerini kullanarak müsabakaları yönetirlerdi. Dödük kullanılmadığı için değnekle pehlivanlara vurarak veya dokunarak müsabakayı başlatır ya da durdururdu. (Bilibil ve Hopur, 2019)

Uygulamalardan bazı örnekler (Bertiz boyalı geleneksel kısa şalvar güreşleri, kısa şalvar Türkiye şampiyonası).

4.2.1. Ülkemizde Kısa Şalvar Güreşinin Gelişimi ve Uygulanışı

Kısa şalvar güreşi pehlivanlarından Güngör Gençay'a göre Kahramanmaraş'ta kısa şalvar güreşi nasıl başladığı şu şekilde anlatılmaktadır:

Kahramanmaraş'ta Kısa Şalvar güreşleri Osmanlı Zamanında da yapılırmış. Bu güreşlere Ermeniler de katılırlarmış. Çünkü bizlere Şalvar Güreşini öğreten ağabeyim Senem Hasan, güreşmeyi Dayısı Kahramanmaraş'ın simge ismi Senem Ayşe'nin kardeşi Hasan'dan öğrenmiş.. Hasan, bir Ermeni ile yaptığı güreşte galip gelince Ermeniler ile Türkler arasında büyük bir kavga olmuş o yıllarda. Bizler ise Don Güreşini ağabeyim Senem Hasan'dan öğrendik. 1950-1955 yıllarıydı. Maraş'ta güreş bitmişti. Bazı eski güreşçiler de pavyonlarda kabadayılık yapıyordu. Daha önceleri güreşen kişiler şalvarlarını diz üstüne kadar toplayıp güreşirlerdi. Daha sonra güreş yayılınca Maraş'ta bu güreşe özgü bir üniformaya ihtiyaç duyuldu. Güreş şalvarları dikilmeye başlandı. Ben 12-13 yaşlarındayken gençleri antrenman bahanesiyle "Kümbet Mezarlığı'nda" toplayıp antrenman yapardık. Benim abim daha önceleri zamanında güreş yapmış, güreş esnasında kolu çıktığı için güreşi bırakmıştır. Bizler güreş meydanı hazırlarken o da bize öncülük yapıyordu. Bizim bu antrenmanlarda, 18 yaşlarında gençler de vardı. O gençleri de toplardık onlarla birlikte güreş yapmaya başlardık. 1-2 yıl Kümbet Mezarlığı'nda güreş yaptık kendi aramızda. Bizim bu güreşlerimizi seyre gelen büyükler oyunlari da öğretmeye başladılar. (Çangalın nasıl atılacağını vs. gösteriyorlardı) Antrenörümüz yoktu. Abim Senem Hasan, aynı zamanda hakemlik de yapardı. O zamanlarda Maraş'ta kısa şalvar güreşinden başka yapılan bir spor yoktu.

Güreşler artmaya başlayınca davul- zurna da gelmeye başladı. Halk arasında bunlara

"aptal" derdik. Bunların ücretlerini güreşi düzenleyenler halktan para toplar (şapka açar) davulculara parasını öderdik. Güreş meydanı şimdiki gibi çim değildi. Toprak sahaydı. Sahayı düzler bazen samanla toprağı karıştırır güreş sahası hazırlardık. Maraş'ta güreş yeniden canlanmaya başlamıştı. Halk güreş seyretmeye başlamıştı. Çok kalabalık seyirci olmaya başladı. Hafta sonları (genelde cuma günleri) olurdu. Halk güreşe gelirdi. Kahvehane işletenler şikayet etmeye başladılar. Bu durumdan dolayı kavgalar bile oldu güreş yapılmasın diye. Güreşler; öncelikle Kümbet, sonraları Mağaralı Mahallesinde yapılmaktaydı. Senem Hasan'ın (Gençay) (Güngör Gençay'ın ağabeyi) düzenlediğı güreş ilk kısa şalvar güreşidir. Daha önceki zamanlarda da güreşler yapılmış tabi. Haydar Bey, Karagülle gibi pehlivanlar varmış ama çok önceleri. Haydar Bey, Göksunlu güreşçidir. Bize anlatılanlar tabi. (iri yarı büyük cüsseli güçlü bir adammış.)

Güngör Gençay'ın tarifiyle Kısa şalvar: Uzun külotlara benzer, yanları bolcaydı. Diz üstünde etrafını deriyle çevriliydi. Güreşçilerin el atıp tutmaları için, tuttuklarında yırtılmaması için. Kemer kısmına fitille bağlanırdı. Şalvar; o zamanın yırtılmayan, sağlam kumaşlarından yapılırdı. Şalvarı olmayan güreşçilere biz verirdik. Senem Hasan'ın(Hasan Gençay) bir davadan dolayı cezaevine girmesi ile güreşler tekrar bitme noktasına geldi. Eski güreşçilerden Tin İbrahim, İsmet Alparslan Kümbet'te güreşe başlayanlardı. Tin İbrahim iyi bir pehlivandı. Mağaralı mahallesindendi. Tin adı bir güreşte rakibini yıkınca İbrahim; Tin demişler. Yani kaç, kaybol rakibin yakınları dövmesin diye. Kümbet güreşlerinden sonra Dereköy, Mağaralı ve bazı mahallelerde resmi organizasyonlar yapılamaya başlandı. Bazı köylerden de tabi ki kendi aralarından da güreşler yapılırdı. Ancak, ilk geleneksel güreşler kümbet mahallesinde başladı ve şehrin diğer bölgelerine yayıldı. Bekir Büke de Elbistan'da güreşirdi, şalvar güreşçisiydi. Eski güreşçilerin hepsi Mehmet Esenceli, Bekir Büke, Bayram Büke, Dişçi Ünal (Aras) Ejder Gürsoy, hepsi kısa şalvar (don güreşçileriydi).

Kahramanmaraş Güreş İhtisas Kulübü başkanı Yaşar Hopur'un bildirdiğine göre Kahramanmaraş bölgesinde Kısa şalvar güreşinin uygulanışı ve kısa tarihçesi şu şekildedir:

Osmanlı'nın son yıllarında Haydar Bey adında bir pehlivan varmış. Haydar Beyin1918 yıllarında güreştiğı anlatılırdı bize.100 kilodan çok fazla gelir fakat havaya zıpladığı zaman üç dört metre zıplarmış. Özel sandalyesi varmış, sandalyeye oturduğu zaman sandalye kırılırmış. Kalede güreş yaparmış. Onun dışında Ahmet Karagülle diye biri varmış. Şalvar güreşi yaparmış. O yıllarda güreşler Çocuk Bahçesi mevkiinde yapılırmış. Mahallelerde pazar güreşleri yapılırdı. Kayabaşı mahallesi, Mahanoğlu Mahallesi ve askeriyeden gelirdi güreşçiler. Kilo yoktu bir güreşçi üç güreşçiyi yenmesi gerek. Ödülleri Maraş'in esnafları verirdi. Önceden ödülleri belli olmazdı. Mesela ayakkabıcı olan bir esnaf;

on beş, yirmi çift ayakkabı getirir, beğendiği güreşçilere verirdi veya başka bir ödül verirdi. Şalvarın hangi mahallede kalacağı merak edilirdi. Çünkü hangi mahallenin güreşçisi başpehlivan olursa şalvar o hafta 1. Olan güreşçinin mahallesinde kalırdı. Köylerde yapılan güreşlerde herkesi yenen güreşçi başpehlivan olurdu. O zaman güreşleri her mahallenin veya köyün ileri gelenleri, pehlivanları düzenlerdi. Zaten halk güreşi sevdiği için, güreşlerin yapılacağı yeri ve zamanı bilirdi. Güreşlerin yapıldığı gün sinemalar kahvehaneler boş kalırdı ve sinemacı esnafı bu durumdan rahatsız olurdu. İyi halay çeken, sesi güzel olan bir kişi bir topluma, eğlenceye, düğüne gittiği zaman nasıl halay çektirirlerse veya türküy söyletirlerse iyi bir pehlivanı da mutlaka güreştirirlerdi. Biz güreşeceğimiz gün babam tepih çeker, kuran okur, benim galip gelmem için dualar ederdi. Güreş halkımız için de çok önemli bir yere sahipti. Bir de önceleri halk gece vakti toplanır, büyük ateş yakılır, sinsin oyunu üzerine samanlar dökülür saman üzerinde şalvar güreşleri yapılırmış.

Kahramanmaraş'ın Döngel köyünde yaşayan Ömer Bilibil (1960-1980 yıllarında başpehlivan) kısa şalvar güreşini şu şekilde anlatmaktadır:

Babalarımız dedelerimiz kısa şalvar için önce kısa şalvar diktirirlerdi. Şalvarı diz üstünde diktirirlerdi, şalvarın kumaşı sağlam olmalı; güreşçi eliyle tuttuğu zaman yırtılmamalı. Onun için genelde çadır brandalarından dikilir alt tarafı da gön, meşin(deri) ile çevrilirdi yırtılmaması için. Şalvar güreşini atalarımız da yaparlardı ben 18 yaşında başladım güreşe. Köy güreşlerine giderdik köylerde düğünlerden sonra mutlaka güreşler olurdu. Güreş yapılacak köyün ileri gelenleri diğer köylere okuntu gönderirlerdi. Okuntu bir top kumaş olabildiği gibi, gömlek, atlet, havlu da olabilirdi. Okuntuyu alan pehlivanlar ve destekçileri o hafta güreşlerin yapılacağı köye giderlerdi. Her köy kendi takımını çıkarırdı. Mesela 10 kişi bir taraf olur 10 kişi diğer taraf olur, hangi köy yenerse ikramiyeyi o köy alırdı. İkramiye bazen koç, büyükbaş hayvan ya da keçi olabilirdi. İkramiyeyi kazanan köy, kendi köyünde kurbanı keser bütün köylülerin katılacağı bir ziyafet verirdi. Böylece köylülerin de sevinci ve birbirine bağlılığı artmış olurdu. Bizler Maraş'ta hiç güreşmedik. Genellikle Göksun'un köylerinde güreşirdik. Zeytin, Hacı İbrahimuşağı, Avcılar, Şahinkaya, Çakalbucağı gibi köyler arası güreşlere katılırdık. Güreşlerimizde kilo olmazdı, puan da yoktu. Güreşçi rakibini sırtının üstüne indirmezse kazanamazdı. Yani mutlaka tuş yapması gerekirdi. Bir pehlivan meydandan çıkmadan 3-4 güreşçi ile güreşirdi. Güreşlerimizde mutlaka davul zurna olurdu. Cenk havaları çalardı (Koroğlu). Güreşçi rakibini yıkınca aniden davul zurna kesilirdi. Davul zurna olursa güreşçi daha iştahlı olurdu. Köyler arasında hemen hemen her hafta güreş olurdu. Düğünler güreşsiz olmazdı. Güreş meydanları topraktı.

Meydanlara davar gübresi, saman ya da kum dökülürdü. Güreşlerimiz genellikle eylül, ekim, kasım aylarında olurdu. Kışın da olurdu ama fazla olmazdı. Kar yağdığında da kendi aramızda kar üzerine saman atarak güreşler yapardık. Sinsin ateşi yakılınca güreşçilerin antrenmanı gibi güreşçiler bir gün sonraki güreşlere kadar hazırlanırdı. Pehlivanlar sinsinde kendini gösterirdi. Ben genellikle dış çangal, iç çangal oyunu ile ilk rakiplerimi yıkardım. Derece yapmış pehlivanlar halk arasında da itibar görürlerdi, hürmet ve saygı gösterilirdi. Güreşleri eski pehlivanlar yönetirlerdi, hakemlik yaparlardı. Özel giysileri yoktu. Günlük giysileri vardı. Ellerinde ya değnek olurdu ya da sadece ellerini kullanırlardı. Pehlivanlara dokunarak güreşi durdurur ya da başlatırlardı. Güreşlerden önce köyün güreşçileri antrenman yaparlardı. Kimler güreşecek kimler önde çıkacak kimler arkaya bırakılacak antrenmanlarda karar verilirdi. Güreşçilere nasihat ve tavsiyeler köyün eski yaşlı pehlivanları tarafından verilirdi. Güreşlerde davulcuların ücretleri, galip gelen pehlivan üstünü giyerken pehlivanın destekçileri ve sevenleri tarafından verilirdi. Pehlivan da bu vesile ile onurlandırılırdı. Cazgırlık pek yapılmazdı bizim köy güreşlerinde.

1938 tarihinde Kahramanmaraş'ın Döngel köyünde dünyaya gelen ve Kendi yöresinde tanınmış pehlivanlardan olan Zeynep Ali Çam ise, Kısa Şalvar güreşinden şu şekilde bahsetmektedir:

Şalvar güreşi çok eski tarihlere dayanan ata-dede sporumuzdur Uluslararası güreşlerden daha öncelere dayanan ilk güreşlerimizden biridir. Şalvarın yapıldığı kumaş eskiden kalın, sert hasır kumaşlardan yapılırdı. Pehlivanlar güçlü olduğundan başka kumaşları yırtardı. Kuşağının da sağlam olmasına önem verilirdi. Kahramanmaraş'ın hemen hemen her köyünde yapılırdı Bertiz, Boyalı, Avcılar, Zeytin, Kertmen ve bizim köyümüz Döngel köyü, Değirmendere, Kanlı kavak, köylerinde ve beldelerinde yapılırdı. Şalvar Güreşi çok eskilere dayandığından Koca Yusuf, Kel Aliço, Adalı Halil ve daha sonra Yaşar Doğu, İsmet Atlı Afşin'li Bekir böke gibi isimler çocukluğunda Şalvar güreşinden yetişip uluslar arası güreşlerde şampiyon olan güreşçilerdir. Yani bizler böyle biliyorduk.

Davul zurna olmadan da düğün bayram ve güreş festivalleri haricinde güreş yapılırdı dağda iki çoban bir araya geldiğinde üzerlerini çıkarıp şalvarlarının ağzı çemlenerek (toplunarak). Köyün birincisini seçmek için, köyün pehlivanları kendi aralarında güreş yaparlardı. Şalvar Güreşi eskiden buyana kardeşliği pekiştirir. Genellikle düğünlerde, bayramlarda, sevinçli günlerimizde yapardık. Büyüğe saygıyı, küçüğe sevgiyi, aileye hürmet göstermeyi gelecek nesile aşılayan bir spordur.

4.3. Kısa Şalvar Güreşinin günümüzde Uygulamaları

4.3.1. Sıkletler

Şalvar güreşleri aşağıdaki yaş grupları sıkletler ve müsabaka süresine göre yapılır:

a) Minikler kategorisi(12-14 yaş):

30 kg, 35 kg, 40 kg, 45 kg, 50 kg, 55 kg, 60 kg, 65 kg. 70 kg, Süre: 5 dakika. 11 yaşında olanlar doktor raporu ile güreşebilir.

b) Yıldızlar kategorisi (15-16 yaş)

35 kg, 40 kg, 45 kg, 50 kg, 55 kg, 60 kg, 65 kg. 70 kg, 75 kg, 80 kg, 85 kg Süre: 5 dakika. 14 yaşında olanlar doktor raporu ile güreşebilir.

c) Gençler kategorisi(17-20 yaş)

45 kg, 50 kg, 55 kg, 60 kg, 65 kg. 70 kg, 75 kg, 80 kg, 85 kg, 90 kg. Baş süre: 8 dakika. 16 yaşında olanlar doktor raporu ile güreşebilir.

ç) Büyükler kategorisi (20 yaş ve üzeri)

50 kg, 55 kg, 60 kg, 65 kg. 70 kg, 75 kg, 80 kg, 85 kg, 90 kg. Baş süre: 10 dakika. 19 yaşında olanlar doktor raporu ile güreşebilir (TGSDf,2019).

4.3.2. Sporcu Kıyafetleri

Güreşçilerin kıyafetleri şu şekildedir:

- a. Güreşçiler, şalvar giyinmiş ve ayakları yalınayak olacaktır.
- b. El ve ayak parmaklarında, bileklerinde ve ellerinde yüzük, bilezik, kemer gibi aksesuarlar bulunduramazlar.
- c. Sağve sol ayak bileklerine kura numaralarına göre mavi veya kırmızı paça, bağ bağlarlar.
- d. Güreşçilerin vücudu yağlı olamaz.
- e. Bu kurallara uymayan güreşçiler diskalifiye edilir (TGSDf,2019).

4.3.3. Eşleştirme

Müsabakalarda sporcuların eşleştirilmesi;

- a. Güreşçiler kura numaralarına göre bir birlerine en yakın numaradaki güreşçilerle güreştirilir.
- b. Bir defa yenilen sporcu elenir, kazanan sporcu tur atlar.
- c. Kura çekimi sonucu tek kalan sporcu tur atlayıp öne alınır. Tur atlayan sporcu bir defadan fazla tur atlayamaz.
- d. En son turda 3 sporcu kaldığı zaman kura çekimi yapılır. Kurada bay çeken güreşçi diğer iki güreşçinin müsabakası sonunda yenen güreşçi ile final müsabakası yapar ve sıralama belirlenir.
- e. Dört sporcu kalmış ise kura çekimi ile eşleşerek güreştirilir. Galip gelenler birincilik-ikincilik, mağlup olanlar üçüncülük-dördüncülük için müsabaka yapar (TGSDF,2019).

4.3.4. Galip Gelme

Tuşla yenilme aşağıdaki hallerde olur:

- a. Tam köprü durumunda,
- b. İki omuzun aynı anda yere değmesi durumunda,
- c. Kündeden rakibi çevirirken başın yere değmesi durumunda,
- d. İki dirseğin aynı anda yere değmesi durumunda,
- e. Tüm yaş gruplarında müsabaka süresi içerisinde tuş olmadığı takdirde; müsabakanın başından sonuna kadar aldığı puanlarla galipve mağluplar belli olacaktır. Şayet müsabakanın sonunda puanlar eşit olursa, bütün yaş gruplarında altın puan uygulamasına gidilecektir. Uzatmada ilk puan alan galip ilan edilecektir (TGSDF,2019).

4.3.5. Hükmen Yenik Sayılma

Şalvar güreşi müsabakalarında aşağıdaki hatalardan birisini veya bir kaçını işlemiş olan kulüplere ve sporculara hükmen mağlubiyet verilmekle beraber, söz konusu suçta iştirak eden

yönetici-idareci, antrenör ve sporcular hakkında Federasyon Disiplin Talimatı hükümleri uygulanmak üzere işlem yapılabilir:

a. Sporcu lisansları teknik toplantıda müsabaka tertip komitesine; teknik toplantının yapılmadığı veya yapılamadığı durumlarda ise müsabaka grup ve isim listelerinin hazırlanması esnasında hakem heyetine ibraz edilmemesi halinde.

b. Hakem heyeti tarafından yapılan son çağrıya kadar sporcuların müsabakaya gelmemeleri halinde.

c. Asker sporcuların Spor Genel Müdürlüğü Sicil Lisans Yönetmeliğindeki ilgil hükümleri yerine getirmeden müsabakalara iştirakleri halinde.

d. Kendi kulübünde lisanslı olmayan veya vize süresi geçmiş sporcu oynatılması durumunda,

e. Usulüne uygun olarak çıkarılmamış lisans kullanılması veya lisans üzerinde tahribat yapılması halinde.

f. Sporcu, idareci, antrenör ve yardımcıları ile yetkililer ve taraftarların ayrı ayrı veya birlikte hakeme veya rakip takıma müdahale veya fiili saldırıda bulunmaları oyunun aksamasına sebebiyet vermeleri ve müdahaleler sonucu hakemin oyunu tatil etmesi halinde.

g. Lig usulü yapılan müsabakalarda hükmen galip sayılan takıma galibiyet puanı verilir. Olaylara her iki takım da karışmış ise iki takım da hükmen mağlup sayılabilir. Ayrıca hükmen mağlup edilen takımdan bir maç daha kaybetmiş gibi puanları silinir.

h. Cezalı veya tedbirli sporcu oynatılması halinde.

1. Sporcu, yönetici-idareci, antrenör ve görevliler müsabaka bitip sahayı terkedinceye kadar tüm cezai hükümlere tabidir (TGSDF, 2019).

4.4. Güreş Teknikleri Açısından Kısa Şalvar Güreşinin Özgün Değeri

Kısa şalvar güreşinde oyun kuralları gereği diğer güreşlerde uygulanan tekniklerin yanı sıra kendi karakterine uygun özgün güreş teknikleri de vardır. Bunlardan bazıları karakucak güreş teknikleri ile aynıdır. Yalnız, Kısa Şalvar Güreşi ayakta yapılan bir güreş olduğundan dolayı hemen hemen bütün oyun teknikleri ayakta uygulanmaktadır. Yerde güreşçilere sadece bir hamle hakkı verilmiş olup, müsabakayı yöneten hakem hakim güreşçinin hamle yapma niyetinin olmadığını sezer ise güreşi ayakta devam ettirir. Bu uygulama şekli, Türklerde “Düşene Vurulmaz” prensibinden kaynaklanmış olup,

günümüzde“Fair Play” uygulamasının Türkçesi olup, spora ve sporcuya saygı, asırlar öncesinden Türklerin yapmış olduğu bütün sporlarda mevcuttur.

4.4.1. Kısa şalvar güreşinde uygulanan bazı güreş teknikleri

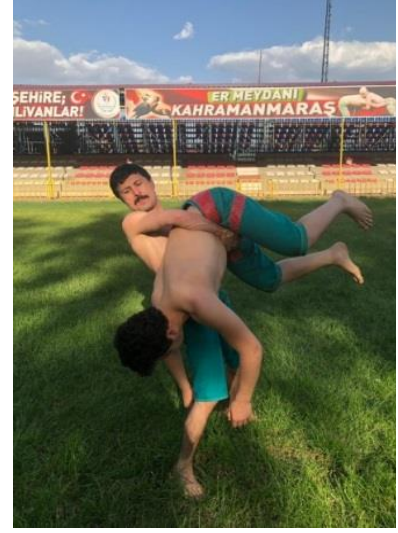
Resim 10. Yanbaşı

Genellikle rakibin şalvarından el aşırarak tutulup,rakibin bacağına dış kısmına ayağı ile vurarak ve rakibin üzerine yüklenerek yapılır.

Resim 11. İç Çangal

Bu oyunda da yine rakibin omuzdan el aşırarak şalvarından, ve diğer el ile kolundan tutlup ayağı rakibin bacağına içten takıp kaldırarak yapılır.

Resim 12. Bel Kündesi

Rakibin sırtına,oyun yapan güreşçinin göğsü gelecek şekilde rakibin belinden kavrayıp yukarı doğru kaldırarak kendi ekseninde küçük bir açı ile dönerek geriye doğru atar.

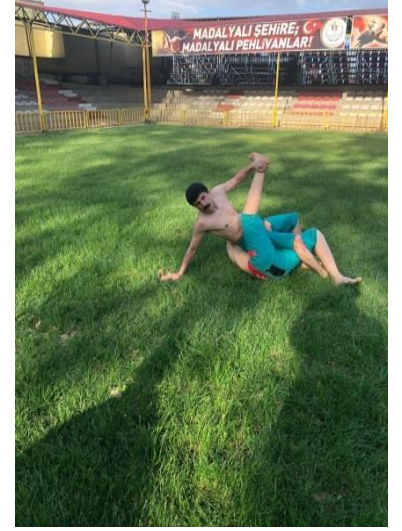
Resim 13. Çatallama

Rakibin arkasınageçip, rakibin göbeğini yere koymadan paçalarından tutup yukarı kaldırdıktan sonra bir el ile bacak arasından kaldırarak çevirme.

Resim 14. Dilikden Atma

Rakibin ayaklara daldığı durumda, rakibin şalvarının paçasından yakalayıp, diğer el ile de şalvarın bel kısmından kavrayıp kaldırarak sağa veya sola doğru atmak.

Resim 15. Topuk Kesme

Rakibin künde oyununu yapmaya çalıştığı durumda, oyun yönünün aksi yönündeki el ile rakibin topuğundan tutup çekmek.

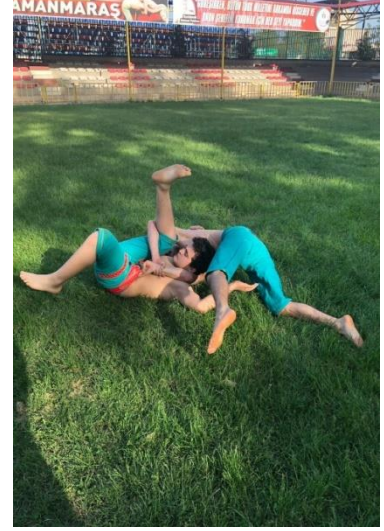
Resim 16. Kol Çangalı

Rakibin el aşırıldığı esnada şalvardan tuttuğu bileği tutarak diğer kolu da rakibin beline sararak ayağı, rakibin ayağına takıp geriye doğru aşırarak.

Resim 17. Geriye Budama

Rakibin şalvarından tutarak, yan tarafında durup diğer el ile bacağına arkasından geriye doğru budama, itme.

Resim 18. Bohça

Rakibin boynundan ve bacağından çapraz şekilde ellerini birleştirip geriye doğru atarak veya çevirerek yapılır.

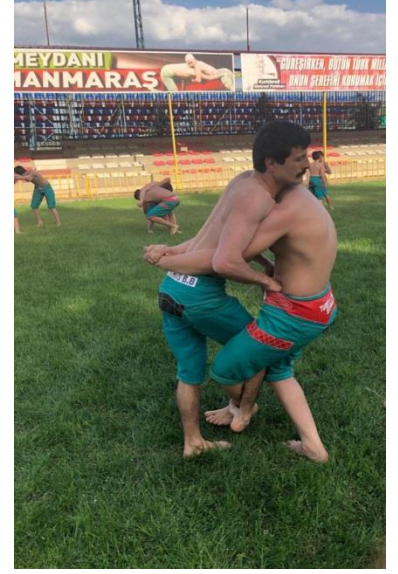
Resim 19. Domuz Topu

Rakibin ayaklara daldığı veya çok eğik güreştiği durumda, rakibin şalvarının her iki paçasından da tutup kafasını bacak arasında sıkıştırıp kaldırarak tamamen hâkimiyet sağladıktan sonra sağa veya sola doğru küçük bir açı oluşturarak geriye doğru atma.

Resim 20. Aldangaç

Tek ayağın tamamen rakibin hâkimiyetinde olduğu anda, rakibin aldığı ayağın karşı yönündeki eli yere koyup, diğer ayakla rakibin ayaklarının arkasına vurarak rakibi düşürme.

Resim 21. Döş Çangalı

Rakibin şalvarının kemer kısmından tutarak, ayağına içten bağda ile sarıp göğüsle rakibe yüklenerek yere düşürme.

5. TARTIŞMA

Kısa Şalvar Güreşinin uygulamaları ve kültürel boyutunun incelenmesi amacıyla yapmış olduğumuz bu çalışma ile Geleneksel Spor dalı olarak kısa şalvar güreşleri konusunda, bu sporun özgün boyutları ile Türk toplumunun geleneksel yaşam biçimi irdelenerek kültürel boyutta etkileşimleri incelenmiştir.

Çalışmamız sonucunda Kahramanmaraş bölgesinde Kısa şalvar güreşlerinin 1900'li yıllardan itibaren uygulamaları hakkında bilgi elde edilirken, araştırmamızın doğası gereği tarihsel süreçleri hakkında sınırlı bilgi elde edilmiştir. Yapılan bu çalışma ile Kısa şalvar güreşlerinin Kahramanmaraş ili Kümbet mahallesinde düzenlenen güreş karşılaşmaları şeklinde Senem Hasan Gençay tarafından uygulandığı, daha sonraki süreçlerde Mağaralı ve Kale bölgesinde de yapılmaya başlandığı belirlenmiştir (Gençay, 2019). Mahalleler arası yapılan güreşlerde daha çok 'Şalvar Aldı' kavramı kullanılmıştır. Hangi mahallenin güreşçisi, bütün rakiplerini yenip başpehlivan olmuş ise şalvar o güreşçinin mahallesine giderdi (Hopur, 2019).

1900'li yıllar ile 1950 yıllarından sonra bu sporu yapanlar arasında Güngör Gençay, Yaşar Hopur, Tin İbrahim, Ünal Aras, İsmet Alparslan, Haydar İşler, Ejder Gürsoy isimlerinin yanı sıra Ömer Bilibil, Bekir Büke, Bayram Büke, Haydar bey, Mehmet Esenceli gibi isimlerin olduğu ortaya konmuştur. Bu sporun gerek uygulanış biçimi gerekse kültürel etkileri günümüzde de Türkiye Geleneksel Spor Dalları Federasyonunun düzenlediği güreş müsabakalarının yanında, Bertiz Boyalı Güreşleri, Hartlap Güreşleri, Şeref Eroğlu Güreşleri ve Düğün Güreşleri şeklinde yapıla gelmektedir (Hopur ve Gençay, 2019).

Yapılan görüşmeler sonunda ortak nokta, Kahramanmaraş'ta spor, güreş ile başlamış olup halkın büyük ilgisi ile karşılanmıştır. Osmanlı Devletinin son dönemlerinde de bu güreşlerin yapıldığı ve kurtuluş Savaşı sıralarında güreşlere ara verildiği bilgisine rastlıyoruz. Halkın güreşler vasıtası ile sosyal diyaloglarının arttığı Kahramanmaraş'ın mahallelerinde ve köylerinde tanışmaların-kaynaşmaların olduğu, güvenin ve saygının tesis edildiği ve bu yolla birçok güreşçinin sosyal statü kazandığı görülmüştür.

Güreş müsabakaları yapılacağı zaman duyuru, Okuntu denilen davetiyelerle yapılmaktadır. Okuntu; bazen bir top kumaş, mendil, hatta bazen de atlet olmaktadır. Okuntuyu alan güreşçiler ve köyün-mahallenin ileri gelenleri güreşçilerin destekçileri ile birlikte müsabakaların yapılacağı güreş meydanlarına giderlerdi. Tanışmalar, dostluklar güreş meydanlarında başlar ya da bu meydanlarda pekiştirilirdi. Kahramanmaraş'ta ayrıca gece

güreşleri de yapılırdı. Gece güreşlerinde ise büyük ateşler yakılıp etrafında Sinsin oyunundan sonra güreşçiler er meydanına çıkarlardı. Güreşlerde başpehlivanlık unvanını alan kişi üzerini giyerken davul-zurna eşliğinde seremoni yapılır, başpehlivanın yakınları ve destekçileri abdalların ücretini bahşişlerle karşılardı. Bazen de şapka açılarak seyircilerden para toplanarak karşılanırdı (Bilibil, 2019).

Güreşler davul-zurna eşliğinde yapılır ve genellikle cenk havaları çalınırdı. Davul-zurna, güreşlerin olmazsa olmazıdır. Güreşlere heyecan katmak için güreşin durumuna göre ritim bazen hızlanır, bazen düşer. Güreş tuş ile sonuçlandığında aniden davul-zurna da kesilir. Güreş sahası genellikle samanla karıştırılmış kum veya toprak zeminden oluşurdu. Kışın, karlasaman karıştırılarak güreş alanları oluşturulurdu. Günümüzde ise çimen veya çayırdan oluşan sahalarda güreşler yapılmaktadır. Hava şartları uygun olmadığında ise kapalı spor salonlarında güreş minderleri üzerinde güreş müsabakaları düzenlenmektedir (Bilibil, Hopur ve Gençay, 2019).

Günümüzde ise Kısa Şalvar Güreşi Müsabakaları, geçmişten gelen otantikliğini bozmadan Türkiye Geleneksel Spor Dalları Federasyonu'nun talimatları doğrultusunda yapılmaktadır. Müsabaka yeri, kaç hakem görevlendirileceği, müsabaka tertip kurulu, hangi illerin katılacağı ve ödüller önceden Federasyona bildirilmek zorundadır (Hopur, 2019).

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Kahramanmaraş bölgesinde yaygın olarak kullanılan Kısa Şalvar Güreşinin, gerek kültürel gerekse tarihi açıdan özelliklerini yitirmeden kendi ruhuna uygun olarak korunması önemlidir. kültürel ve sportif bir miras olan Kısa Şalvar güreşi bizlere önceki nesillerin spora bakışları ile ilgili önemli bilgiler vermektedir. Yapılan bu araştırma ile yaşayan bu sporu bilfiil uygulamış güreşçilerden elde edilen bilgiler ışığında bu sporun ruhunun günümüze özgün haliyle aktarıldığı anlaşılmaktadır.

6.2. Öneri

Sınırlı sayıda güreşçi ile yapılan görüşmeler neticesinde araştırmamızın bu sürece önemli bir katkı sunacağı söylenebilir.

Kısa Şalvar Güreşinin otantikliğini bozmadan gelecek nesillere aktarılması gerekir.

Kısa Şalvar Güreşi'nin gelecek nesillere aktarılması için Türkiye Geleneksel Spor Dalları Federasyonu'nun yanı sıra yerel yönetimlerin, sivil toplum örgütlerinin ve Türk iş adamlarının da katkı sunmaları gerekmektedir.

Bundan sonraki yapılacak çalışmalarda arşiv taraması yöntemi kullanılarak bu sporun daha derin, tarihi boyutlarının incelenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKLAR

- Albotov A.** Karacota İ Sila, Karaçayevk; Skgvh Zakaz Pyatigorsk, 1991.
- Bilibil Ö.** (25.04.2019) Kısa Şalvar Güreşinin kültürel boyutu ile ilgili görüşme. Kahramanmaraş.
- Dervişoğlu, M.**Kırkpınar Güreşlerinin Halk Bilimsel Açıdan İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Edirne, 2012.
- Erben M.** Biography and Research Method. InM.Erben(Ed.), Biography and Education: A Reader (Pp. 4-18). London, 1998.
- Ergin M.** Dede Korkut Kitabı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1994.
- Fişek K.** 100 Soruda Türkiye Spor Tarihi, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1985.
- Gençay M.G.** (12.05.2019) Kısa Şalvar Güreşinin kültürel boyutu ile ilgili görüşme. Kahramanmaraş.
- Güven Ö.** Türklerde Spor Kültürü. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Alp Ofset, Ankara, 1999.
- Hopur Y.** (09.04.2019) Kısa Şalvar Güreşinin kültürel boyutu ile ilgili görüşme. Kahramanmaraş.
- İğrek M. & Karataş A.** Son Yüzyılda Türk Güreşi, Step Ajans Matbaacılık Reklamcılık Hizmetleri, İstanbul, 2000.
- İşler H.** Tarihsel Kökenleri, Yayılma Alanları, Organizasyon Biçimleri ve Fonksiyonları Bakımından Geleneksel Aba ve Şalvar Güreşlerinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara, 1997.
- Kahraman A.** Osmanlı Devletinde Spor, Kültür Bakanlığı Yayınları:1697, Başvuru Kitapları Dizi:27, Ankara, 1995.
- Karahüseyinoğlu, M. F.** Küreselleşme ve Geleneksel Türk Sporları, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2007.
- Keskin E.** Aba Güreşimiz, Karacan Matbaası, Ankara, 1978.
- Rowe D.** Popüler Kültürler: Rock ve Sporda Haz Politikası, Çeviren: Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1996.
- Sarı M.** (07.04.2019) Geleneksel güreşlerde cazgırlık ile ilgili görüşme. Tarsus
- Sikes P. &Piper H.** Ethics And Academic Freedom İn EducationalResearch, London, Routledge, 2011

Stolbov V. V. Istoriya Fiziçeskoy Kulturi, Prosveşeniye, Moskova, 1989

TGSDF. <http://www.gsdf.gov.tr/tr/dokumanlar/talimatnameler-2019>

Türkmen M. Türklerde Güreş Kültürü, Elsiad Dergisi, 2007

Türkmen M, Doğan V, Doğan A. Kahramanmaraş Şalvar Güreşi ve Türk Dünyasıyla Benzerlerinin Kıyaslanması, Kahramanmaraş Uluslararası Karakucak ve Kısa Şalvar Güreş Sempozyumu, Kahramanmaraş, 2011

EKLER

Ek1. Mehmet Güngör Gençay Biyografisi

Resim 22. Mehmet Güngör Gençay (Alpaslan Gençay, 2019)

1942 yılında Kahramanmaraş'ta doğdu. 12-13 yaşlarında iken, Maraş yöresinde yaygın olarak yapılan geleneksel kısa şalvar güreşine başladı. O dönemlerde ağabeyi Hasan Gençay'ın (Senem Hasan) öncülüğünde Maraş'ın kümbet mahallesindeki mezar yerinde her hafta tekrarlayan kısa şalvar güreş festivalleri ile mahallerindeki diğer akranları gibi güreşteki hünerini geliştirdi.

Senem Hasan öncülüğünde organize edilen Maraş'ın kümbet güreşleri uzun yıllar devam etti ve Güngör Gençay'ın yanında, Mehmet Esenceli, Ünal Aras ve Ejder Gürsoy gibi pehlivanların yetişmesini sağladı. Güngör Gençay, 1960'lı yıllardan sonra kısa şalvar güreşinin yanında karakucak güreşlerinin de Maraş yöresinde yaygınlaşmaya başlamasıyla karakucak güreşine yöneldi. 1965 yılında karakucak Türkiye şampiyonu oldu. Bunun yanında serbest, grekoromen ve kısa şalvar güreşlerini yapmaya devam etti. Çukurova bölgesinde ve Maraş'ın ilçelerinde yapılan güreş festivallerinde sayısı şampiyonluklar elde etti.

1966'lı yıllarda geleneksel güreşlerimize benzerliğiyle bilinen judo sporunun Türkiye girmesiyle birlikte judo spor. Bu amaçla, Ankara ve İstanbul'da Japon hocalardan judo eğitimi aldı. 1967 yılından itibaren, güreşteki maharetini, ustalığını judo sporuna yönlendirdi ve judoyu hem sporcu hem de antrenör olarak yaptı. Judoda bir sporcu olarak şampiyonluklar elde etmenin yanında, aynı zamanda Kahramanmaraş'ta judo sporunun yaygınlaşmasını

sağlayıp, milli takıma sayısız sporcu kazandırdı. Kısa şalvar güreşi ile başlayan sporculuğu, serbest güreş, grekoromen güreş, karakucak güreşi ve judo sporuyla devam etti. bu branşlarda aynı zamanda antrenör olarak da sayısız sporcu yetiştirdi. 2000 li yılların sonunda hakem, antrenör, yönetici olarak görev aldığı her iki spordan da emekli oldu.

Ek2. Yaşar Hopur Biyografisi

Resim 23. Yaşar Hopur (Şahin Hopur, 2019)

1950 yılında Kahramanmaraş'ta doğdu. Kahramanmaraş çocuk bahçesinde şekerçi çırağı iken 1960 yılında güreşe başladı. İlk ustası Kasap Ejder diye anılan Ejder Gürsoy'dur. Üç yıl antrenmanlara aralıksız devam ettikten sonra o günlerde gençler kategorisinde 65kilogramda Birinci oldu. Her hafta Batıpark'ta Pazar günleri yapılan şalvar güreşlerine katıldı.1968 yılında Kahramanmaraş'ta karakucak seçmesinde Birinci oldu. Antalya'da yapılan Türkiye şampiyonasına Kahramanmaraş'ı temsilen katıldı ve 3.oldu. Daha sonra İstanbul'da yapılan Gençler Türkiye şampiyonu oldu. Balkan şampiyonası için Bulgaristan'a gidecekken sakatlanınca yerine Mehmet Ayık gitti. O da Balkan şampiyonu oldu.1970 yılında vatani görevini yapmak üzere gittiği askerde ordular arası Serbest Güreş Türkiye şampiyonu oldu.Ordular arası Dünya şampiyonası öncesi trafik kazası geçirdiğinden dolayı güreşi bıraktı.

Güreşi bıraktıktan sonra hakem ve antrenör olarak görev yaptı.1984 yılında Kahramanmaraş Güreş İhtisas Kulübü başkanı oldu. Aynı zamanda il hakem komitesi başkanlığı görevi ni de yürüttü.Kahramanmaraş'ta güreşin gelişmesi için çalışmalar yaptı ve Güreş Eğitim Merkezinin açılmasında büyük emekleri oldu.Harun Doğan (serbest stil büyükler Dünya şampiyonu), Şahin Hopur (Serbest stil Dünya 4.sü), MehmetÇınar, İsmail Koç (Dünya3.sü), Şeref Eroğlu (Avrupa ve Dünya şampiyonu), Faruk Güzel, İsmail Demir, Murtaza Yılmaz (Dünya2.si ve Avrupa Şampiyonu) Mustafa Kocabaş gibi şampiyon sporcuların yetişmesinde emeği oldu. Türkiye Güreş Federasyonu as başkanlığı, Türk Güreş Vakfı şube başkanlığı yaptı. Kısa Şalvar Güreşinin, Türkiye Geleneksel Spor Dalları

Federasyonu branşları arasına girmesini sağladı ve ilk resmi Kısa Şalvar Tüzüğünü zamanın Güreş Eğitim Merkezi müdürü Ramazan Ayman ile birlikte hazırladılar. Bertiz Boyalı köyünde Kısa Şalvar Güreşi sahasının yapılmasında emeği vardır. Halen Kahramanmaraş Güreş İhtisas Kulübü Başkanlığı görevini devam ettirmektedir.

Ek3. Ömer Bilibil Biyografisi

Resim 24. Ömer Bilibil (M. Emin Bay, 2019)

1944 yılında Kahramanmaraş Döngel (Eski Döngel) köyünde doğdu. (kendisi ana yaşının 80 olduğunu söylemektedir) Küçük yaşlardan itibaren aile büyüklerinin telkiniyle köydeki çocuklar ile güreşe başladı ve köydeki düğünlerde güreşlere katılırdı.18 yaşında köyünün başpehlivanı oldu. Cıvardaki köylerde başpehlivanlarla güreşmesi için davetler alarak güreşlere giderdi. Diğer köylerin başpehlivanlarını yenerek sayısız başpehlivanlık kazandı. Büyük kulüplerin minder güreşinde madalya kazanan güreşçilerini şalvar güreşinde yenerek başpehlivanlıklar kazandı.1982 yılına kadar 20 yıl güreş yaptı. Güreşi bıraktıktan sonra düğün ve köy güreşlerine özel davetler alarak hakemlik yaptı ve anlaşmazlıklarda karar veren heyetlerde yer aldı. Halen Kahramanmaraş'ın Oniki Şubat ilçesi, Döngel Mahallesi'nde ikamet etmektedir.

Ek4. Mustafa Sarı Biyografisi

Resim 25. Mustafa Sarı (Mustafa Sarı, 2019)

Geleneksel Güreşler Cazgırı (Güreş Sunucusu) 1966 Mersin doğumlu olup, güreşçi bir ailenin bireyi olarak 7 yaşında güreşe başladı ve güreş antrenörü olan babasının teşvik ve destekleriyle öncelikle geleneksel güreş dallarından Karakucak ve Şalvar Güreşleri festivallerine katılarak, güreş altyapısını bu er meydanlarından aldı. Bilahare uluslararası statüdeki serbest ve grekoromen güreş stillerinde 15 yıl devam ettirdiği spor hayatı boyunca minikler, yıldızlar ve gençler yaş gruplarında Türkiye Şampiyonlukları kazandı. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün 1993 yılında açtığı güreş cazgırlığı kurs ve sınavlarını başarıyla bitirerek güreş cazgırlığı sertifikası sahibi olan Mustafa Sarı, yaklaşık 26 yıldır güreş er meydanlarında cazgır olarak görev yapmaktadır. Memuriyete başlaması ile aktif güreşi bırakmak zorunda kalmıştır. Güreş cazgırlığının yanı sıra aynı bir spor adamı olarak çeşitli ulusal gazete ve İnternet sitelerinde güreş ağırlıklı köşe yazıları da yazmaktadır.

Ek 5. Zeynep Ali am Biyografisi

Resim 26. Zeynep Ali am (ahin Hopur, 2019)

1938 tarihinde Kahramanmaraş'ın Döngel köyünde dünyaya geldi. Kahramanmaraş'ta güreşe gönül verenlerden olmanın yanında yıllarca başpehlivanlık unvanını kazanmış bir pehlivandır. Halen Kahramanmaraş'ın Tekir kasabasında yaşamaktadır.

ÖZGEÇMİŞ

Soyadı, Adı : Bay, Mehmet Emin
Uyruk : TC
Doğum yeri ve tarihi : Gaziantep/ 20.08.1971
Telefon : 0 542 580 09 98
E-mail : alpay2709@gmail.com
Yabancı Dil : Fransızca

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet tarihi
Y. Lisans	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı	2019
Lisans	Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü	2000

BURSLAR ve ÖDÜLLER:

xxx

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Yer/Kurum	Unvan
2001-	Milli Eğitim Bakanlığı	Beden Eğitimi Öğretmeni

AKADEMİK YAYINLAR

1.MAKALELER

xxx

2. PROJELER

xxx

3. BİLDİRİLER

A) Uluslararası Kongrelerde Yapılan Bildiriler

xxx

B) Ulusal Kongrelerde Yapılan Bildiriler

xxx